

Олег Бондар (Львів)

Українські національні комітети Дистрикту у боротьбі за збереження національної ідентичності (1941–1942)

У червні 1941 р. територію Східної Галичини було окуповано німецькими військами. Українське населення лояльно, а в деяких місцевостях святково сприйняло звістку про «визволення» від радянської влади, пов'язуючи з приходом німецьких військ надії на утворення власної держави під протекторатом Німеччини. Ці сподівання поширювалися представниками ОУН, яка мала великий вплив та авторитет на території Галичини. Коли ж стало зрозуміло, що ці надії марні, ОУН остаточно розкололася на два крила: помірковане на чолі з полковником А. Мельником і «революційне» на чолі зі С. Бандерою, що ворогували між собою. У той час як мельниківці ще довго намагалися співпрацювати з німцями й виступали за еволюційний шлях здобуття незалежності, провід Бандери вдався до радикального способу утворення і утвердження незалежної, соборної України.

Розкол ОУН призвів до розгубленості населення, що позначилося на послабленні суспільно-політичного життя краю у червні-липні 1941 р. Щоб подолати цю розгубленість, зорганізувати та скоординувати суспільно-політичний рух, на початку липня 1941 р. було організовано Раду Сеньйорів під керівництвом митрополита Андрея Шептицького і Костя Левицького, яку згодом було реорганізовано в Українську національну раду (УНРаду), виконавчим органом якої став Генеральний секретаріат. Компетенція цього органу поширювалась на весь дистрикт Галичина. Керівники УНРади виступали за еволюційний шлях здобуття української державності.

© О. Л. Бондар, 2007

Також у тім часі ОУН(м) було створено українські національні комітети різних рівнів (окружні комітети (УОК) у Дрогобичі, Стрию та ін., повітові комітети, районні і волосні делегатури), які з часом поширили свою діяльність на всю територію Дистрикту.

Основним завданням цих організацій на першому етапі діяльності було сприяння українському населенню для адаптування до нових реалій. У подальшому вони стали форпостами боротьби за збереження української ідентичності. Їхня титанічна діяльність проявлялась у різних формах та в різних ділянках суспільного життя українського народу. Але найбільших результатів вони досягли у царині культури.

У цій статті ставиться за мету розкрити певні аспекти діяльності українських національних комітетів упродовж 1941–1942 рр., обмежившись сучасною територією Львівської області.

Влітку 1940 р. влада Третього райху дозволила створення Українського центрального комітету (УЦК) й українських допомогових комітетів (УДК). На чолі УЦК став Володимир Кубійович. Спершу Український центральний комітет поширював свою діяльність на Холмщину, Підляшшя та Посяння, та згодом у порозумінні з Українською національною радою його вплив і діяльність поширилися і на Східну Галичину. Крім цього, українці отримали дозвіл на заснування українських освітніх товариств, які заступили колишні читальні «Просвіти», розпущені радянською владою. Їхню діяльність скеровував відділ культурної праці УЦК.

У квітні 1941 р. відбулося засідання проводу УЦК, на якому були присутні В. Глібовицький, А. Міляннич, В. Кубійович. На засідання запросили також генерал-губернатора Г. Франка. Темою зустрічі стало «вирішення усіх найважливіших питань, що вимагали позитивного вирішення німецькою владою»¹. Німецькі урядові чинники хотіли отримати в особі українства союзників перед початком нової війни, тому висловили готовність піти на певні поступки українцям. Так, у меморіалі від 21 червня 1941 р. УЦК виклало перед урядовцями Райху свої вимоги:

«Публічно-правне становище української групи Генеральній Губернії, українська етнографічна територія, обсада постів в адміністрації, самоуправи тощо, церковні, культурні, господарські справи, проблема молоді (вимоги окремої організації) і суспільної опіки»². Явна анти-

¹ Кубійович В. Мемуари. Роздуми. Вибрані листи / Ред. О. Шаблій. – Т. 2. – Париж; Львів, 2000. – С. 99.

² Там само. – С. 99–100.

українська політика Гітлера після перемог на Східному фронті не дозволила реалізувати більшості цих вимог.

Представниками Українського центрального комітету у вересні 1941 р. було створено Український крайовий комітет (УКК), діяльність якого спершу також поширювалася лише на Західну Галичину, але поступово, за підтримки діячів УНРади, – і на територію Східної Галичини. УКК мав такий самий статут, що й УЦК, але був незалежний від УЦК. Метою УКК стала організація суспільно-політичного життя українців у нових політичних реаліях, вербування українського населення в Німеччину, надання населенню матеріальної та моральної допомоги. Цей комітет очолював Кость Паньківський.

Комітет мав таку структуру:

Голова УКК;

Відділи: організаційний, фінансовий, праці, господарський, у справах молоді, Жіноча служба Батьківщині, Комісія у справах надання матеріальної допомоги студентам³.

В УКК працювали в основному політики нової генерації, хист яких карбувався в часи польської окупації Східної Галичини і які не мали такої харизми, як «старі сеньйори», що стали символом боротьби за українську державність у 10–20-х рр. ХХ ст. Тому політики з УКК у намаганні поширити свій вплив на процеси в суспільно-політичному житті Східної Галичини були змушені спиратися на впливовіших у краї представників старої еліти, до слів яких прислухалися.

З перших днів створення національні комітети боролись за вплив на маси взаємним поборюванням, показуючи себе й свою діяльність у кращих тонах, аніж працю своїх суперників. Така політика призвела до втрати часу та деяких позицій на переговорах з новою владою. Однак на початку жовтня 1941 р. здоровий глузд українського політикуму переміг взаємне поборювання. Українська національна рада зосередилася на політико-правових питаннях життя Східної Галичини, тоді як соціальними питаннями в цей час займалися Український центральний комітет, Український допомогівий комітет і Український крайовий комітет.

Першим значним спільним проектом соціального характеру, у якому було задіяно ресурси УЦК, УДК й УКК, стала допомога полоненим воякам радянської армії, які проживали у важких умовах і частіше гину-

³ Копії вихідних документів Українського комітету допомоги. Звіт за травень–червень (Державний архів Львівської області (далі – ДАЛО), ф. Р–185, оп. 1, спр. 1).

ли. Завдяки цій акції вдалося звільнити тисячі полонених, але їхнє повернення в рідні краї здійснювалось у тяжких умовах, через що багато хто не дістався рідних домівок.

Наступною спільною справою українських національних комітетів була боротьба з голодом, спричиненим весняними повеннями в Передкарпатті та Лемківщині, якою опікувались Дмитро Палієв, Іван Черкаський, Ярослав Дзинзира, Кекія Палієв⁴. Ця допомога була інтенсивною рано навесні 1942 р. Рівночасно з допомогою харчами ці комітети сприяли переселенню дітей у такі регіони, як Покуття, Поділля і Холмщину.

Єдиною значною спільною справою, до якої було залучено всі українські національні комітети та Українську національну раду, стала видавничча справа. На переговорах з цього питання німецькі урядові чиновники стверджували, що згідно з чинним законодавством видавничча справа належить до компетенції правління генерал-губернатора, а не українців. Українська сторона заявила, що в Кракові працює «Українське видавництво». В порозумінні з УЦК Український крайовий комітет та Українська національна рада бажали не лише поширити діяльність видавництва на Галичину, а й домогтися створення власного видавництва зі своєю структурою та розширенням поля для його діяльності. У справі видавництва Левицький кілька разів зустрічався з віце-губернатором Людовіком Льоказером. Левицький був задоволений результатом перемовин зі своїм співбесідником, оскільки німецькі урядовці запевнили його про своє прихильне ставлення та обіцяли підтримку в справах видавництва. Водночас з 5 вересня 1941 р. німці розпочали видання для українців газети «Львівські вісті» і навіть намагалися купити українське видавництво. Почалась гостра боротьба між урядовими колами Німеччини і українськими національними комітетами за українське видавництво. По кількох місяцях складних переговорів було досягнуто компромісу: українці не лише зберегли для себе «Українське видавництво», а й поширили його діяльність на Галичину та одержали право створити філію у Львові, розповсюджувати на терені Східної Галичини газету «Краківські вісті» та ілюстрований журнал для молоді «Дорога», видавати новий журнал «Наші дні» й інші українські видання як у Львові, так і у провінції. Натомість редакція газети «Львівські вісті» залишалась в руках німців.

Під час зустрічей керівництва Національної ради з віце-губернатором порушувались і питання політико-правового становища українців

⁴ Кубійович В. Зазн. праця. – С. 104.

дистрикту Галичина. Підбадьорений цими розмовами Левицький активізував діяльність Національної ради. Секретарем президії Національної ради було обрано Григорія Микитея. Одночасно зі створенням допомогових комітетів Національна рада почала формувати політичну організацію у вигляді мережі філій Національної ради по всій Галичині. Під кінець жовтня 1941 р. складалось враження, що Національна рада зуміє здобути чільне місце у політичному житті українства, а Український крайовий комітет, УЦК та УДК зосередять у своїх руках лише соціальну складову суспільно-політичного життя Галичини. Але хвороба і подальша смерть керівника Національної ради звела нанівець не лише всі задуми із структуризації українських національних товариств, а й призвела до припинення діяльності Національної ради та Українського крайового комітету у лютому 1942 р. Формальним приводом для німецької влади стала відмова відділів української поліції співпрацювати з СД в «остаточному розв'язанні» єврейського питання.

З лютого 1942 р. УЦК вдалося поширити свій вплив на Східну Галичину. З вересня 1941 р. до лютого 1942 р. керівництво УЦК організувало конференції Українського допомогового комітету, з'їзд культурно-освітніх відділів, Лемківську конференцію.

З початком березня 1942 р. у Львові почав діяти «Діловий осередок» УЦК під керівництвом К. Паньківського, який рівночасно був заступником голови УЦК. Львів став фактичним осередком праці УЦК. На з'їзді голів і делегатів УЦК у Львові 31 березня 1942 р. представником німецької влади було проголошено дозвіл на організацію Товариства української молоді в рамках УЦК. Керманічі УЦК перенесли осідок відділів культурної праці і молоді до Львова. Керівництво відділу УЦК у справах молоді і родини приділяло велику увагу національно-патріотичному вихованню молоді.

Однією з таких форм виховання були вишкільні табори. У 1941–1942 рр. проведено кілька зібрань таборів. Слід підкреслити певні особливості проведення цієї справи: Станіславщина показала відділу молоді і родини УЦК, як залучити до таборів сільську молодь. Кожне село делегувало своїх представників, надаючи для них харчі та спорядження. За допомогою німецької влади, яка прихильно поставилась до починань українців, було відкрито новий табір у с. Пасічна поблизу Надвірної. Філія УЦК у Львові надала допомогу інструкторами.

Найкращим зимовим табором було визнано табір у Брюховичах поблизу м. Львова, організований відділом молоді Крайового комітету

(відбувся 16–26 січня 1942 р.). У ньому взяло участь 17 осіб. Керівником табору був Білостоцький, обозним – Цирбух⁵.

Філія УЦК у Львові влаштувала три табори: один в Брюховичах і два в Шклі. Окрім зайняття спортом і суспільного виховання проведено кілька походів, під час яких молодь знайомилася з флорою і фауною цих регіонів.

Український окружний комітет у Кам'янці-Струмиловій провів табір юнаків ім. Б. Хмельницького у Переспі. Комбатантом табору був інж. Бородович. У цьому заході взяли участь 16 осіб. У таборі було організовано чотири курси: суддів, картографії, історії, атлетики. Крім занять учасники допомагали селянам під час жнив: в'язали снопи, віяли зерно, виконували інші сільськогосподарські роботи. Заходами оргвідділу УЦК було організовано табір з плавання у Нижневій й табір на Соколі. Основним призначенням таборів вважався всебічний розвиток молодого покоління, прищеплення молоді таких рис, як дисциплінованість і відповідальність⁶.

Одним з найголовніших завдань відділу молоді і родини УЦК в обороні прав українства стала масова допомога молоді середніх і вищих шкіл, заснування та курування діяльності бурс, гімназій, дитячих садків, які працювали як на постійній, так і на сезонній основі, та сирітських будинків (захоронків). Стараннями УЦК станом на 1 серпня 1942 р. у Галичині працювали десять українських гімназій, три учительських семінарії, 3200 українських народних шкіл, було створено організацію «Виховна спільнота української молоді».

Зусиллями УЦК у 1-й державній українській гімназії 4 жовтня 1942 р. було відкрито читальню, де працювали гуртки: самоосвітній, драматичний, музичний та спортивний, який, у свою чергу, поділявся на секції: футболну, легкоатлетичну, плавання, фізкультурну, зимових видів спорту, туристичну.

У 2-й українській гімназії створили змішаний хор під керівництвом проф. Гриневецького, широко відомий у мистецьких колах Львова та його окраїн. Все внутрішньосуспільне життя гімназії зосереджувалось у читальні, яку вів проф. Скиба та учень 8-го класу Камінський. У приміщенні читальні щотижня відбувалися сходи, де можна було повчитись і весело провести час. При читальні діяли такі гуртки: літератур-

⁵ З нашого життя. Цьогорічні табори молоді // *Дорога*. – Рік V. – Ч. 11. – Листопад. – С. 157.

⁶ Там само. – С. 158.

ний, географічно-історичний, шаховий та спортивний, вони тісно співпрацювали з Виховною спільнотою української молоді, заснованою відділом опіки над молоддю і родиною при УЦК. У 2-й державній гімназії діяли гуртки Виховної спільноти української молоді, завданням яких було підготувати членів гуртків до життєвих випробувань, виховати добрих провідників молоді, які продовжуватимуть важливу працю з підготовки молодого покоління до суспільно корисної праці⁷.

При УЦК було створено ремісничо-виховний заклад для хлопців-сиріт, безпритульних і незаможних громадян української національності. Він мав статут і підпорядковувався відділу суспільної опіки УЦК та органам державної влади, які опікувались такими закладами. Місцем осідку були приміщення по вул. Жовківській (сучасна вул. Б. Хмельницького), № 38 і № 40.

Виховання у закладі здійснювалося на засадах християнської моралі й етики. Співробітники закладу визначальну роль приділяли вихованню в учнях честі, сили і великої моралі. Виховання молоді в закладі велось в українському національному дусі, однак вихованцям було суворо заборонено брати участь у політичному житті міста в будь-яких його проявах⁸. Виховання мало на меті виробити у вихованцях громадян, всебічно розвинених і адаптованих до практичного життя, загартованих до життєвих негараздів, відважних і рішучих.

Значна увага в закладі приділялася фізичному вихованню. Було створено ряд спортивних гуртків, серед яких найбільшою популярністю користувався футбольний.

Відділ опіки над молоддю та родиною при УЦК багато уваги приділяв розвитку спорту серед молоді. За його сприяння відбувалися тренування зі спортивних ігор і легкої атлетики, крайові змагання, в яких молоді спортсмени найактивніше показали себе в таких видах спорту, як легка атлетика і плавання. Було організовано осінню спартакіаду за чашу провідника УЦК д-ра В. Кубійовича.

4 вересня 1942 р. проведено крайові змагання з легкої атлетики. В них взяло участь 78 жінок і 153 особи чоловічої статі⁹ зі Східної Галичини, Лемківщини і Холмщини. На змаганнях було встановлено шість крайових рекордів, серед них з метання диску серед жінок – 28 м 30 см, серед

⁷ З нашого життя. І українська гімназія має голос // *Там само.* – Ч. 10. – Жовт. – С. 142.

⁸ ДАЛО, ф. Р–206, оп. 1, спр. 2, арк. 12.

⁹ Фізична сила нації // *Дорога.* – Рік V. – Ч. 10. – Жовт. – С. 139.

чоловіків з метання диску – 42 м 05 см у виконанні Василя Ченюка і бу- лави – 64 м 96 см¹⁰.

До сфери діяльності відділу суспільної опіки УЦК входила й допомо- га політичним в'язням, біженцям, виселеним з Яворівського полігону та інших прикордонних теренів Дистрикту, робітникам, вивезеним до Німеччини, голодуючим селянам у найбідніших районах Галичини, у то- му числі і Яворівщини та на цілому Підгір'ї, опіка над дітьми і сиротами, проведення переселення дітей.

У листопаді 1941 р. при УЦК було створено відділ народного здо- ров'я, керівником якого став лікар д-р Роман Осінчук. Створено також секції й осередки народного здоров'я й амбулаторії. Проведена робота показала, що існував великий дефіцит допомогового санітарного персо- налу. Аби ліквідувати брак кадрів, з квітня 1942 р. було впроваджено тримісячні регулярні курси медсестер.

Культурна праця полягала у відновленні зруйнованого перед війною радянською владою товариства «Просвіта», яке було реорганізовано в Українські освітні товариства. В сферу їхньої діяльності потрапили та- кож українські музеї, Інститут народної творчості, літературно-мис- тецький клуб, театр малих форм «Веселий Львів», керівником якого був Тарнавський¹¹.

На території Галичини провадили свою діяльність багато україн- ських творчих і мистецьких спілок: Об'єднання праці українських ліка- рів (голова – Тит Бурачинський), Об'єднання праці українських правни- ків (голова – Іван Вачківський), Об'єднання праці українських агрономів (голова – Ярослав Зайшлий), Об'єднання праці українських вчителів (го- лова – Северин Левицький, секретар – Іван Тесля). У вересні 1942 р. було створено Українське учительське об'єднання праці. 15 жовтня 1942 р. його керівником було обрано Семчишина. В окрузі Львів-село було створено 12 делегатур і кількість членів об'єднання нараховувала 300 осіб. Об'єднання праці українських журналістів очолював Володи- мир Мартинець, Медично-санітарне об'єднання праці – Роман Осійчук.

27 квітня 1942 р. при господарському відділі УЦК у Львові було ство- рено Крайове об'єднання українських домовласників, яке захищало права й інтереси українських домовласників у зв'язку з можливою рес- титуцією нерухомого майна. Було проведено велику роботу з віднайден-

¹⁰ З нашого життя. Незауважені рекорди // Там само.

¹¹ Львівські вісті. – 1943. – 12/13 груд. – № 268.

ня осіб української національності, які постраждали від націоналізації маєтків і до того часу не відновили своїх прав на них.

Діяльність українських окружних комітетів розглянемо на прикладі діяльності УОК у Дрогобичі. Його організаційна структура виглядала так: голова УОК, відділи: референт з соціального забезпечення і праці, референт з господарства, організаційний референт, референт опіки над молоддю, фінансовий референт. Найбільших успіхів УОК Дрогобичу досяг у царині культури.

У підпорядкованих йому місцевостях було створено українські освітні товариства, що мали таку структуру: голова, заступник голови, який є водночас референтом виховання молоді, секретар, водночас референт з організації імпрез, бібліотекар, який виконував обов'язки освітнього референта, скарбник, який вів господарку товариства.

УОК здійснював нагляд за організацією читалень українських освітніх товариств (УОТ), надавав їм допомогу, забезпечуючи їх методичною й науково-популярною літературою, яку видавав і регулярно надсилав на їхню адресу. Співробітники УОК спільно з працівниками УОТ організовували стаціонарні та мандрівні бібліотеки, національно-культурні свята, імпрези, концерти, театральні вистави, товариські сходина, вечори, вечорниці, забави, різноманітні гуртки¹². Найбільшою популярністю користувалися гуртки народної самодіяльності, освітні, футбольні й інших видів спорту. Співробітники УОК спільно з працівниками УОТ здійснювали боротьбу з неписьменністю серед українців Галичини.

Найнижчою організаційною ланкою в структурі УЦК були допомогові комітети. Після розпуску Українського крайового комітету УДК на округ Львів-село було реорганізовано. Станом на 15 травня 1942 р. УДК на округ Львів-село поширив свою діяльність на сім передвоєнних повітів: Жовква, Яворів, Городок, Мостиська, Рудки, частково повіт Львів і Бібрка. Ця територія обіймала 14 повітових делегатур, не враховуючи делегатури Львівського району. УДК мав таку структуру: голова, п'ять референтів, друкарка.

УДК поширював діяльність на окремі адміністративні повіти або судові округи, райони, волості. Найнижчою ланкою в структурі УДК були т.зв. «мужі довір'я», а їхній керівний орган перебував у Кракові. Структурними підрозділами УДК на округ Львів-село були такі товариства: об'єднання праці українських ремісників, купців, техніків,

¹² ДАЛО, ф. Р–1948, оп. 1, спр. 2, арк. 4.

лісничих, вчителів і підтримання діяльності товариства «Сільський господар».

Діяльність УДК розглянемо на прикладі УДК на округ Львів-село. У квітні 1942 р. було проведено організаційні зміни в його особовому складі. Заступником голови і господарським референтом став д-р Юрій Вацик, референтом організаційним і культурно-освітньої праці – Павло Крохмальний, молоді й дошкілля – Степанія Пилятинська, суспільної опіки – Криницький, фінансових справ – Ольга Котович. На Комітет покладалось завдання розв'язання нагальних питань захисту прав українців, що виникали на місцевому рівні в культурному та суспільно-політичному житті округу Львів-село. Керівництво УДК на округ Львів-село 29 травня 1942 р. видало Обіжник до волосних делегатів і до мужів довір'я, в якому йшлося про перейняття функцій товариства «Просвіта» та інших культурно-освітніх товариств на території Галичини.

УДК звертав велику увагу на ліквідацію неписьменності серед українського населення. Ця акція проводилась у формі курсів за спеціально розробленою програмою за допомогою УОТ. УОТ мали такий склад: голова, заступник голови, секретар, бібліотекар, скарбник. Вони мали перебрати майно закритих німецькими властями українських культурно-освітніх товариств і ведення культурно-просвітницької діяльності на місцях. Проводилися змагання драмгуртків і конкурси хорів.

Через Комісію допомоги українському студентству під головуванням Юліана Полянського надавалася масова допомога молоді середніх і вищих шкіл, йшло заснування бурс. Діяльністю гімназій та дитячих садків, притулків для безпритульних дітей та дітей-сиріт опікувались відділ освіти та науки УДК на округ Львів-село. Окрім того, співробітники відділу освіти та науки Комітету відшукували безпритульних дітей і направляли їх до притулків.

Станом на листопад 1942 р. діяло 32 постійні дитячі садочки, в яких навчалось 1700 дітей, у Львівській делегатурі – два постійні дитсадки, в яких навчалось 75 дітей. Харчування в дитячих садочках відбувалося за рахунок спеціальних коштів УДК на ці потреби. Крім того існувало: сирітських притулків – три (в яких виховувалося 43 сироти) у Львові, Городку і Судовій Вишні; чотири бурси, в яких навчалось 215 осіб, з яких 133 особи – у двох бурсах в Яворові, 37 – у бурсі в Жовкві і 45 – у бурсі в Городку¹³.

¹³ Там само, ф. Р-185, оп. 1, спр. 7, арк. 320.

3 листопада 1942 р. при відділі культурної праці почала працювати жіноча секція. У ній працювали: голова Марія Бабієва, заступник голови та керівник оргвідділу – Зірка Полятинська, культурно-виховний відділ очолила Катерина Матейко, господарський – Мирослава Пежанська. У відділі діяло чотири колегиї. До кола їхніх обов'язків входило:

«1. Ділянка суспільної праці:

Опіка і контроль над діяльністю дитячих садків, опіка і контроль над діяльністю притулків, опіка й контроль над діяльністю бурс, опіка, матеріальна і моральна допомога безробітним, бідним і голодуючим, скерування до шкіл здібних і незаможних дітей, допомога полоненим, опрацювання рефератів з гігієни, проведення конкурсів чистоти.

2. Організаційна діяльність

Організація і проведення у повітових секціях однотижневих виховних курсів. У програмі курсу обов'язковими були такі предмети: ціль, завдання і зміст праці в жіночих секціях, суспільна опіка (гігієна), культурно-освітня праця, вивчення таких предметів, як літератури, географії та історії України, організація свят, ігор, вечорів, вечорниць.

3. Господарська діяльність:

Організація і проведення курсів і практичних показів ведення домашнього господарства, друкування на машинці, ведення канцелярії.

4. Культурно-виховна ділянка

Виховання всебічно розвиненої особистості»¹⁴.

30–31 березня 1942 р. у Куликові відбулася нарада мужів довір'я, на якій обговорювалися такі питання: допомога голодуючим, діяльність дитсадків, проведення концертів на честь Т. Шевченка та «Писанки». Делегатура Куликова організувала сільськогосподарську школу в місті, яка розпочала свою діяльність у травні 1942 р. Делегатура Янова надала 560 посвідчень для осіб української національності, які виїжджали на роботу до Німеччини.

У сфері діяльності УДК виявилась і справа переселенців, які були переселені радянською владою і повернулися до своїх місцевостей на початку радянсько-німецької війни. Ще одним полем діяльності УДК стала допомога переселенцям з території, яку займав Яворівський полігон, у зв'язку з його розширенням, а саме жителям Рава-Руського, Яворівського, Янівського, Жовківського повітів. Переселення розпочалося в перших днях січня 1942 р. Переселенці направлялися в такі округи: Золочів, Бережани, Кам'янка-Струмилова, Львів. За підрахунками мужа

¹⁴ Там само, арк. 225–226.

довір'я у справах переселення, в окрузі Львів проживало 500 родин переселенців, в округах Бережани та Золочів – по 100 в кожному, в Кам'янці-Струмиловій – 150 родин¹⁵. У перших днях вересня було переселено ще 150 родин. Переселенцям з Рава-Руського округу товариство виплачувало відшкодування. Переселенці, які відбули зі станиць Жовква, Янів, Яворів з 1 червня до 1 серпня, отримували допомогу від УОК Львів. У кожній станиці було облаштовано кухню, в якій переселенцям видавалися тепла їжа та хліб. Харчі УОК одержували від німецької влади. Пайок дорівнював денному пайку харчів мешканців м. Львова. Переселенцям дуже часто не надавалось житла, бо його катастрофічно не вистачало. Після тяжких розмов з німецькими урядовцями співробітникам УДК вдалось одержати субвенцію – 300 000 злотих. Виділені кошти були використані на адміністративні видатки переселення та для допомоги переселенцям.

Як видно з наведених фактів, діяльність українських громадських об'єднань у 1941–1942 рр. була спрямована в основному на розвиток культурно-освітнього життя українців Галичини і не викликала спротиву німецької влади, завдяки чому було досягнуто певної автономії у культурному житті українців Галичини.

¹⁵ Копії вихідних документів Українського комітету допомоги, 30.06 – 12.09.1942 р. (Там само, ф. Р–185, оп. 1, стр. 6).